

At the beginning of the XXI century there has been progress regarding understanding the prophetic ministry of participants in inter-religious dialogue. Seek to identify projects of common understanding of the Word of God, manifested in various sacred books. A new hermeneutics, where Judaism, Christianity and Islam are the three elements of the complex structure of a single monotheistic worldview. At the beginning of the XXI century more attention to the relationship of the believer with God, perception of beauty in the world, which is a reflection of God's love for his creation. Important aspects of the dialogue are the recognition of the principles of human dignity, religious freedom, plurality of paths to God.

Keywords: *Christian-Muslim dialogue; religious tolerance; postmodern theology; liberal Islam.*

REFERENCES

1. Waardenburg, J. (1999), *Muslim Perceptions of Other Religions*, Oxford University Press, New York-Oxford, 350 p. (eng).
2. Zhuravskiy, A.V. (1990), *Christianity and Islam: the socio-cultural challenges of dialogue*, Nauka, Moscow, 126 p. (rus).
3. Küng, H. (2007), *Islam: Past, Present, and Future*, Oxford, 767 p. (eng).
4. Troll, K. (2011), *Muslims Questions - Answers Christians* [translat.], Dux i litera, Kyiv, 280 p. (rus).
5. Zhuravskii, A. [ed.] (2000), *Christians and Muslims: Issues Dialogue: Interkonfession and Interreligious dialogue*, Bibl. theologian. Inst St. Apostle Andrew, Moscow, 558 p. (rus).
6. Arkoun, Mohammed (1989), *New Perspectives for a Jewish-Christian-Muslim Dialogue*, *Journal of Ecumenical Studies*, № 26, 523-529 (eng).
7. Bryuggeman, Uolter (2012), *Prophetic imagination* [translat. S. Kornienko], *Kollokvium*, Cherkassy, 231 p. (eng).

© Райчинець Анатолій
Надійшла до редакції 14.02.2017

УДК 141.3(093)

СТЕПАНОВ ВЯЧЕСЛАВ,

*кандидат філософських наук, доцент,
Донбаський державний педагогічний університет, м. Слов'янськ*

НОВИЧЕНКО ІРИНА,

Донбаський державний педагогічний університет, м. Слов'янськ

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ СУБ'ЄКТА В ГАЙДЕГ҆РА І БАДЬЮ: ПОШУК ЗАГАЛЬНИХ ПІДСТАВ

Стаття присвячена порівнянню наукових дискурсів М. Гайдег҆ера та А. Бадью та виявленню загальних підстав для концептуалізації суб'єкта в них, оскільки з'ясовано, що ця категорія становить недосліджений елемент кореляції. Автори доходять висновку, що для кожного з філософів актуальною постала кайрологічна модель суб'єктивного розриву хронологічного порядку історичного часу. Проте там, де М. Гайдег҆ер спирається на автентичність Dasein, А. Бадью звертається до надсуб'єктивної Істини, що має універсальний характер.

Ключові слова: *суб'єкт; Dasein; концепт; онтологія; людина; суб'єктність.*

Постановка й обґрунтування актуальності проблеми. Категорія суб'єкта є конститутивним елементом будь-якої філософської системи. Критика логоцентричного концепта суб'єкта класичної філософії постала визначною стратегією розбудови некласичної та постнекласичної раціональності, що тільки додає вагомості проблемі історико-філософської герменевтики категорії суб'єкта як ключового питання ідентифікації сучасного стану філософування. Істотною перешкодою для формування єдиного концептуального поля історико-філософської рефлексії є гетерогенність і плюралізм філософських напрямків, що мають виразні індивідуальні риси. Шлях до подолання цієї перешкоди полягає в пошуку тих загальних підстав, що поєднують різноманітні філософські доктрини.

Крізь таку призму проблематизації ми звертаємося до постатей Мартіна Гайдег҆ера [1, 2] й Алена Бадью [3-5] із запитом щодо трактування категорії суб'єкта в онтологічних проєктах двох мислителів. Концептуалізація Dasein та його демонтаж у подальшій творчості М. Гайдег҆ера заснована на полеміці з метафізикою суб'єкта. А. Бадью розпочинає побудову власної системи з "Теорії суб'єкта" (1982).

Аналіз наукових досліджень. Попри загальне визнання значущості фігур М. Гайдег҆ера й А. Бадью питання про ймовірні зв'язки між доктринами двох мислителів було розглянуто лише в декількох розвідках. Зокрема, Грем Гарман досліджує відношення "Теорії суб'єкта" до філософії М. Гайдег҆ера [6], а Йен Гантер узагалі інтерпретує концепцію А. Бадью як "гайдег҆ері-

анську математику" [7]. Гайдегґерівську генеалогію поняття істини в А. Бадью реконструює О. Черняков [8].

Концептуальне спрямування історико-філософської проблематизації категорії суб'єкта визначене доробками В. Скіртач [9] та А. Карпенка [10, 11].

У попередніх наших розвідках ми зосередили увагу на поняттях буття, події, істини. Категорія суб'єкта становить недосліджений елемент кореляції між дискурсами М. Гайдегґера й А. Бадью.

Мета статті полягає в тому, щоб виявити загальні підстави концептуалізації суб'єкта в дискурсах М. Гайдегґера й А. Бадью.

Виклад основного матеріалу. Минуле століття ознаменувалося піднесенням онтологічного мислення, що напрацювало декілька парадигмальних концепцій суб'єкта. У категоріальних побудовах філософування буття постало домінантою, що варіювала зміст і структуру концепцій суб'єктивності. Тема суб'єкта охоплює цілий ряд категорій: самість, індивідуальність, сингулярність тощо. В історико-філософському контексті суб'єкт ідіоматично прив'язаний до картезіанського Cogito і загалом до модерної філософії. Численні спроби подолати апорії суб'єкт-об'єктної матриці філософування від Спінози до постструктуралістів ставили тему суб'єкта в критично-негативний аспект. Але критика не є запереченням. Тому актуальним для сучасної історико-філософської науки постає вирішення завдання реконструкції контекстів критики різноманітних концептуальних моделей суб'єкта (план історіографії); виявлення логічних моделей суб'єктивності та узагальнення відповідності сучасної теорії суб'єкта до логіки історії теорій суб'єкта. Постмодерні онтології виходять із критики трансцендентального суб'єкта, але чи пропонують вони натомість власну антропологію - ось у чому полягає головне питання нашого дослідження.

Як зауважує вітчизняний учений А. Карпенко, "філософом, у творчості якого онтологічна домінанта і критика метафізичних теорій суб'єкта складають певний тематичний лейтмотив, є Мартін Гайдегґер. У своїх пошуках спочатку онтологічного, згодом - поетичного мислення Гайдегґер одразу натрапляє на фігуру модерного суб'єкта, похідну від руху забуття та згнічення питання буття. Гайдегґер однозначно ототожнює історію трансцендентального суб'єкта з еволюцією нігілізму" [10, с. 111]. М. Гайдегґер постійно підкреслює необхідність деструкції форм філософування, в яких простежується домінування суб'єктивізму: "У традиції, яка йде від Декарта, суб'єктивність конститує перешкоду на шляху постановки питання про буття" [2, с. 76]. Постановка питання про буття передбачає постійну боротьбу з похідними від метафізики суб'єктивності антропологічних і гуманістичних ідеологій. Осмислення буття вносить за дужки проблематику суб'єктивності: "Треба зважити простий факт, що в 'Бутті та часі' проблема ставиться за межами сфери суб'єктивізму - уся антропологічна проблематика утримується на відстані, нормативною темою постає винятково досвід присутності, спрямованої на питання про буття - задля того, щоб стало зрозуміло, що Буття, якого прагне стягнути дослідження 'Буття та часу' не можна редукувати до того, що конститується людиною-суб'єктом" [1, с. 347].

Прагнення позбутися суб'єкта є глибинною інтенцією гайдегґерівського проекту, реалізація якої робить неможливою побудову цілісної етичної теорії. І не даремно саме етична сторона гайдегґерівської філософії постала об'єктом гострої критики та загальним місцем реконститування нередукованої внутрішньої самосвідомості в каркас фундаментальної онтології. Тінь неможливості антропології та гуманізму, яку відкидає

постать онтології, викликає занепокоєння й острах: Чи не є спроба подолання метафізики суб'єктивності, яка породжує немічну фігуру смертної людини, водночас надмірною й реакційною? Наскільки можна відсторонитися від внутрішнього виміру досвіду, конституційованого відношенням до власної самості? Стереотипною є думка, що надмірність деструктивності в проекті фундаментальної онтології елімінує беззаперечну індивідуальність того, хто мислить, вимір самореференційності мислення та свідомості.

На наш погляд, онтологічне мислення не так заперечує або елімінує проблематику суб'єктивності, як прагне викрити глибинні горизонти детермінації існування людини, а це з необхідністю передбачає критику конкретних концептуальних моделей суб'єктивності людини, метафізичної репрезентації суб'єкта. Симптоматичним для певних рефлексивних текстів є позірне, однозначне ставлення до дискурсу М. Гайдегґера, що породжує чисельні інверсії операцій екзистенціальної аналітики і фундаментальної онтології.

Природа самості актуалізується М. Гайдегґером в аспекті екзистенції (смысловому модусі буття), а не в аспекті субстанціональності (модусі присутності, наявності). Філософ наполягає на тому, що тільки в екзистуванні Dasein є тим, чим воно є. У модусі екзистенції Dasein спонукається до самості. За М. Гайдегґером, модерне відчуття суб'єктивності не може вичерпати ресурси детермінації самості в екстенсивному плані її смислу й не повинно служити єдиною моделлю в плані конструювання її форми. Навпаки, той факт, що в модерній формі людина "постає розпорядником, опікуном, ба навіть власником і володарем суб'єктивності", лише виразніше окреслює відмінності між ними й відкриває простір для залучення інших можливостей детермінації сутності людини. Цілком справедливим є узагальнення В. Скіртач: "Гайдегґер поставив під сумнів традиційний картезіанський поділ на суб'єкт і об'єкт, що вело до дуалістичного бачення світу: дихотомії об'єктивної матерії та суб'єктивної свідомості. Онтологічна переорієнтація класичної концепції суб'єктивності саме і пов'язана із прагненням подолання суб'єкт-об'єктної структури. Ця переорієнтація спрямована на доказ того, що інтелектуальне обґрунтування суб'єкт-об'єктної структури, по-перше, не є єдиною вихідною точкою для філософії та, по-друге, що вона похідна від більш фундаментальної структури буття-в-світі, де світ та Dasein взаємопов'язані в первісному саморозумінні" [9, с. 78].

Від ідеї про Dasein до міркувань про належність до події привласнення буття простежується думка про найближчу, найбільш властиву та свою якість людини, концептуалізація цієї думки віднаходить спосіб власного здійснення - деструкцію суб'єктивності, яка є нічим іншим як "подоланням перешкод" на шляху до глибинних сутнісних горизонтів буття людини. За М. Гайдегґером, таке запитання є ознакою пізнання первісних фаз становлення свідомості, які визначають її оберненість до самої себе (авторефлексивність).

Таким чином, треба подолати позірні інверсії деструктивних операцій гайдегґерівського дискурсу, спрямованих до виміру досуб'єктивного мислення, мислення в його первісних формах. Суб'єкт демонтується, щоб відкрити доступ до його онтологічного базису. Суб'єкт є першою темою, за якою екзистенціальна аналітика відкриває Dasein. І якщо мислення буття має йти всупереч суб'єктивності, якщо воно має наважитися на інтерпретаційне насилля, то ці обставини впливають із тієї герменевтичної ситуації, в якій Dasein завжди вже існує посеред певної зрозумілості речей. І форми такого стихійного, інерційного розуміння мають бути критично

осмисленими в контексті експлікації смислових модусів індивідуального ества, формально означених зв'язкою "я є". Насилля герменевтичної деструкції, тим не менш, є конструктивним стосовно закритих для суб'єктивістських та антропологічних версій метафізичних категорій - людина як мисляча тварина, людина як чиста свідомість - онтологічних умов, які конституують існування людини. На це вказує наступне висловлювання М. Гайдеггера: "Таким чином, мислення в "Бутті та часі" протистоїть гуманізму. Але це протистояння не означає, що таке мислення перетворюється на противника гуманності, обстоює негуманність, захищає нелюдяність й приносить гідність людини. Мислення йде супроти гуманізму тому, що він ставить *humanitas* людини недостатньо високо" [1, с. 330]. Увага до *humanitas* є постійним мотивом гайдеггєрівської думки. Мислення буття як у формі фундаментальної онтології, так і в рефлексіях щодо *Ereignis*, принципово ґрунтується на спробах осягнути існування людини в його сутності. М. Гайдеггер наголошує: "Будь-яка онтологія, навіть найпримітивніша, із необхідністю оглядає *Dasein*. Там, де пробуджується філософія, у полі зору постає це суще, кожного разу з відмінним усвідомленням та баченням власної фундаментальної онтологічної функції" [2, с. 172-173].

Суб'єктивність постає тут не в якості моменту, який можна залишити осторонь, а в якості необхідного горизонту філософського запитування. М. Гайдеггер убаचाє гомологічність у структурах модерного повороту до суб'єкта і власного повороту до *Dasein* як до локації питання про буття. Він визнає, що "шлях, яким пішов Кант, повертаючи до суб'єкта, є єдиною можливістю і правильним" [Там само, с. 103].

У працях періоду фундаментальної онтології питання стосувалося способу виявлення буття суб'єкта в тій мірі, якою *Dasein* людини є місцем розуміння буття. Розробка такого способу вимагала онтологічного прояснення суб'єкта, тобто способу буття *cogito*. "В історичному спрямуванні план екзистенціальної аналітики можна пояснити наступним чином: Декарт, кому приписаний винахід *cogito sum* як точки відліку модерного запитування філософії, досліджував *cogitare* цього *ego* - у відомих межах. Водночас *sum* залишилося цілком не дослідженим, хоча воно й ставиться разом із *cogito*. Аналітика ставить онтологічне питання про буття цього *sum*. Лише після відповіді на це питання, стане відкритим для мислення спосіб буття цього *cogitationes* [1, с. 61]. Отже, встановлюється відмінність між суб'єктивістською та онтологічною аналітикою суб'єкта як перешкодою на шляху постановки питання про буття і єдиною можливістю такої постановки.

Гайдеггєрівський суб'єктивізм полягає в поєднанні епістемологічної переваги суб'єкта з відсутністю онтологічного дослідження його буття, характерного для модерної філософії. Модерна філософія, навіть якщо вона покладає суб'єкта як центр, норму та основу, не зважає на значення його буття і, відповідно, приписує йому хибні категорії, які походять від християнської теми творіння й антично-середньовічної онтології природи. Конституювання первісності суб'єкта в модерній онтологічній традиції аж ніяк не означає того, що виявлення постав особливий спосіб його буття, а саме це й складає завдання екзистенціальної аналітики. "У зв'язку із цим ми повторюємо: наголос на суб'єкті, характерний для філософії від часів Декарта, дійсно, несе певну інтенцію філософського запитування, яка тільки загострює те, що відшукувала вже античність; з іншої сторони, необхідно не просто розпочинати з суб'єкта, а питати: чи не повинна (і якщо так, то в який спосіб) філософська проблематика розпочинати з бут-

тя суб'єкта таким чином, щоб орієнтація на суб'єкт не була односторонньо суб'єктивістською. Можливо, що філософія має йти від "суб'єкта" і знову повертатися до "суб'єкта" зі своїми кінцевими питаннями, але їй не можна ставити власні питання односторонньо суб'єктивістськи" [2, с. 220].

Тема суб'єкта, поряд із темами буття, події та істини є наскрізною у творчості А. Бадью. Попри прагнення збудувати позитивну модель суб'єкта А. Бадью також починає з негативного визначення цієї категорії, окреслюючи те, чим суб'єкт не є: він не є специфічним типом субстанції, він не позначає вищі функції мислення людини, він не є сукупністю апріорних універсальних умов досвіду. Для А. Бадью, "суб'єкт не є субстанцією". Ця теза протистоїть сукупності редукцій: матеріалістичної, соціологічної, трансцендентальної. Суб'єкт не можна зводити до статусу мислячої тварини або ототожнювати з соціальним індивідом як структурною ланкою певної колективної формації. суб'єкт, таким чином, не є об'єктом певної ситуації (*res extensa*). Суб'єкт мислення (*res cogitans*) А. Бадью визначає не як субстанцію, але як позицію, порожню позицію, з якої суб'єкт мислить [3]. А. Бадью відмовляється розуміти суб'єкт у термінах даності, яка існує незалежно від матеріальних умов ситуації, і пропонує розуміння суб'єкта як операції, здійснення якої не детерміноване в природному русі існування людини.

Однак А. Бадью відмовляється слідувати й кантівській моделі суб'єкта як "умови можливості досвіду". Суб'єкт жодним чином не організує значення досвіду. Він не є трансцендентальною функцією. Як і для Ж. Дельоза, для А. Бадью трансцендентальна функція є запереченням через зведення до універсального статусу апріорі випадкових та періодичних способів відношення до світу. Суб'єкт, хоча й залежить від досвіду, але не може бути зведеним до функції внутрішньої уніфікації множини життєвого досвіду. Досвід може визначати "людське" й характеризувати трансформації свідомих процесів "людського", але цього недостатньо для визначення суб'єкта. Суб'єкт, таким чином, не можна редукувати до операції чуттєвого досвіду, ані до людини, ані до операції свідомості [5].

У сучасному філософському дискурсі спостерігається певне протиріччя: поряд із наполегливою критикою застарілих форм гуманізму проявляється не менш наполеглива тенденція патетичної гіперболізації так званої "антропологічної кризи". Реальним наслідком цього антагонізму виявляється факт багатьох контамінацій і концептуальних підмін, коли, наприклад, екзистенціалізм вироджується в психологію, психоаналіз і філософська герменевтика підпорядковуються дискурсу дескриптивної культурології. Подібна ситуація зумовлена інерцією "ситуації постмодерну" - логікою негатиї трансцендентального суб'єкта. Численні філософські концепції, приписані до Постмодернізму, є версіями актуалізації ресурсу смислопородження, притаманного цій логіці. В аналітиці *Dasein* М. Гайдеггєра, деконструкції Ж. Дерріда, естетиці "технік себе" М. Фуко здійснюється "детериторіалізація" трансцендентально суб'єкта засобами перенормування параметрів плану його субстанціональності - мислення. Наприклад, у М. Гайдеггєра справа філософії полягає в невпинній деструкції метафізики суб'єктивності заради істини буття як такого, яка назавжди вже загубилася в абсолютності майбутнього.

Примітно, що на наступному етапі "заперечення заперечення" або "ретериторіалізації" постать суб'єкта розчиняється в певному плані іманенції: часі, письмі, житті, мові, несвідомому. Єдиним конститутивним го-

ризонтом, який може служити надійною підставою для побудови моделі суб'єкта в цих стихіях іманентності, є необхідність скінченності. В одній зі своїх лекцій А. Бадью здійснює спробу конструювання нової діалектичної парадигми (афірмативна логіка) й описує антропологічний горизонт цієї парадигми (антропологія нескінченності). Постмодерністській логіці негативності А. Бадью протиставляє імператив конституювання можливості нової істини всередині певної ситуації, "примітивно афірмативної" творчої потенції, орієнтованої горизонтом нескінченності.

Онтологічним фундаментом думки А. Бадью є концепт події, яка розуміється французьким філософом як "розрив, дисфункція закономірностей дійсної ситуації". Тетичний, афірмативний план ситуації (порядок речей), згідно з А. Бадью, розподілено двома модусами - консистентною репрезентацією (порядок тіл і дискурсів) та іманентною можливістю інконсистентності ситуації, відкритої до актуалізації подією (порядок істини). Онтологічний зміст концепту події визначено темпоральним ресурсом абсолютного майбутнього, не прив'язаного до сьогодення та минулого фігурою скінченності (буття-до смерті), а орієнтованого горизонтом нескінченності [6].

Розрізнення плану афірмативного утвердження виступає підставою опрацювання антропологічного контуру діалектики А. Бадью. Проекція максими його діалектики "існують тільки тіла й дискурси, але також існують істини" на площину сучасної антропології дозволяє сформулювати ідею про суб'єкта як про функцію події істини, спрямованої не до майбутнього, а завжди вже похідної від нескінченності, конституюваної самим майбуттям.

Отже, у сучасному філософському дискурсі чітко позначені три теорії суб'єкта: постметафізична (пізній М. Гайдеггер, Ж. Дерріда), віталістська (Ж. Дельоз, М. Фуко) і формалістська (Ж. Лакан, А. Бадью). Постметафізична теорія конструє фігуру суб'єкта герменевтики, розчиненого в структурах історії (мова, письмо) й обмеженого інструментарієм метарефлексії. Деконструкція не може обійтися без конститутивного жесту заперечення трансцендентального суб'єкта, без абсолютизації певної інстанції (референційна, знакова детермінація), перетворюючись на "негативну" форму відтворення метафізики. Віталістська теорія вибудовує модель суб'єкта, функціонально детермінованого інваріантами життя - бажання, сила, рух (функціональна детермінація). Формалістська теорія поміщає суб'єкта в поле родових процедур істини в якості силової функції сполучення й утримання події істини (структурна детермінація).

Висновки

Первісна розвідка щодо виявлення загальних підстав концептуалізації суб'єкта у філософських проєктах М. Гайдеггера та А. Бадью засвідчує наявність

певних кореляцій у площині розуміння історичного характеру людського буття та потреби в концептуалізації суб'єктності історичного процесу. Для кожного з філософів актуальною постала кайрологічна модель суб'єктивного розриву хронологічного порядку історичного часу. Проте там, де М. Гайдеггер спирається на автентичну Dasein, А. Бадью звертається до надсуб'єктивної Істини, що має універсальний характер. І М. Гайдеггер, і А. Бадью опрацьовують категорію події і пропонують альтернативні до позитивістського детермінізму концепції філософії історії, центровані природною мовою в М. Гайдеггера та епістемологією математики в А. Бадью.

Цікавим бачиться подальше дослідження аналогій між дискурсами М. Гайдеггера та А. Бадью в площині переосінки метафізики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Heidegger M. Gesamtausgabe Abt. 1. Veröffentlichte Schriften 1914-1970 Bd 2 Sein und Zeit / Martin Heidegger. - Fr. a. M. : Vittorio Klostermann, 1977. - 600 S.
2. Heidegger M. Gesamtausgabe Abt. 1 Veröffentlichte Schriften 1914-1970 Bd 9. Wegmarken / Martin Heidegger. - Fr. a. M. : Vittorio Klostermann, 1976. - 202 S.
3. Badiou A. Theory of the subject / Alain Badiou ; [tr. by Bruno Bosteels]. - London, New York : Continuum, 2009. - 367 p.
4. Badiou A. Being and event / Alain Badiou ; [tr. by Oliver Feltham]. - London, New York : Continuum, 2005. - 526 p.
5. Badiou A. Logics of worlds: Being and event, 2 / Alain Badiou ; [tr. by Alberto Toscano]. - London, New York : Continuum, 2009. - 617 p.
6. Harman G. Badiou's relation to Heidegger in Theory of Subject / Graham Harman // Badiou and philosophy / [ed. by Sean Bowden and Simon Duffy]. - Edinburgh : Edinburgh University Press, 2012. - P. 225-243.
7. Hunter I. Heideggerian mathematics: Badiou's Being and Event / Ian Hunter // Representations. - 2016. - Vol. 134, No. 1. - Pp. 116-156. DOI: 10.1525/rep.2016.134.1.116
8. Черняков А. Истина и бесконечность у Хайдеггера и Бадью [Електронний ресурс] / Алексей Черняков. - Режим доступу : <http://artesliberales.spbu.ru/events/afisha/doklady-konferencii-abpolitika-edinogo.-predely-fragmentacii-usloviya-vozmozhnoi-solidarnostibb/Aleksei%20Chernyakov.pdf>
9. Скиртач В. Трансформація суб'єкта в клінічному дискурсі філософствування ХХ століття / Віолета Скиртач. - Донецьк : ЛАНДОН-XXI, 2014. - 274 с.
10. Карпенко А. Категорія суб'єкта у філософії Мартіна Гайдеггера: постановка проблеми / А. Карпенко // Наукові записки. Серія "Філософія". - Острог : Вид-во Національного ун-ту "Острозька академія", 2013. - Вип. 14. - С. 111-114.
11. Карпенко А. О Онтологія суб'єкта Алена Бадью / А. Карпенко // Марксизм і сучасність: Політекономічний, філософський та соціологічний виміри глобальної кризи : матеріали IV Міжнародної наук.-практ. конф. з нагоди 100-річчя виходу книги Рози Люксембург "Накопичення капіталу" (21-22 листопада 2013 р., м. Київ, Україна) / [уклад.: Новіков Б. В., Піхорвич В. Д., Дерев'яно А. В. - К. : НТУУ "КПІ", 2013. - С. 90-91.

Степанов Вячеслав,

кандидат філософських наук, доцент,

Донбасский государственный педагогический университет, г. Славянск

Новиченко Ирина,

Донбасский государственный педагогический университет, г. Славянск

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ СУБ'ЄКТА У ХАЙДЕГГЕРА І БАДЬЮ: ПОИСК ОБЩИХ ОСНОВАНІЙ

Стаття посвячена сравненію научных дискурсов М. Хайдеггера и А. Бадью и выявлению общих оснований для концептуализации субъекта в них, поскольку установлено, что эта категория представляет неиссле-

дованный элемент корреляции. Авторы приходят к выводу, что для каждого из философов актуальной оказалась кайрологическая модель субъективного разрыва хронологического порядка исторического времени. Однако там, где М. Хайдеггер опирается на аутентичку Dasein, А. Бадью обращается к надсубъективной Истине, имеющей универсальный характер.

Ключевые слова: субъект; Dasein; концепт; онтология; человек; субъектность.

Stepanov Viacheslav,
PhD in Philosophy, Associate Professor,
Donbas State Pedagogical University, Sloviansk

Novychenko Iryna,
Donbas State Pedagogical University, Sloviansk

CONCEPTUALIZATION OF SUBJECT IN HEIDEGGER AND BADIOU: A SEARCH FOR COMMON GROUNDS

Heidegger and Badiou are not likely to be received as philosophical figures inheriting much in common. The only obvious ground which backs both thinkers is that of ontology as primary focus of their intellectual endeavors. However, this is divergence between their philosophies what makes an attempt to reveal some other conceptual foundations their doctrines have in common so important for a historian of the recent transformations in philosophy. The concept of subject looks as an indicator of differences between Heidegger and Badiou, since Heideggerian destruction of the metaphysics of subject is opposed by positive and affirmative indoctrination of subject developed by Badiou. Affirmative concept of the subject implies certain references to Heidegger's negative hermeneutics of the Modern subjectivity where it says about reactionary subject or dark subject. As we see Badiou skillfully attunes his conception to the profound destructivity of Heidegger's negation of subject. What these two thinkers share is certainly the need for a middle term between totality and unifying force of being and particularity and contingency of the individual human life, which would be efficient in denoting the very transition of the particular into the common. The early Heidegger of decisive Dasein can be regarded as a forerunner of the Maoist revolutionary subject of Badiou, with its prophecy of becoming a historical driving force and gathering the strength of the particular around a traumatic Event. For both Heidegger and Badiou the "movement" of truth (for Heidegger - a permanent projection of Dasein's Being in the mode of authenticity) proceeds through a series of choices which cannot be governed by a law or "an algorithm." The indiscernible truth forces a subject to permanently find him/herself amid the "undecidable." The procedure of fidelity traverses the existent knowledge. One can scarcely know (due to a sort of epistemic technology) whether an event has taken place, one can rather bet upon its truth. For both philosophers the concept of truth is indissolubly connected with the problems of ethics (ontologically understood). Heidegger points to the "most primordial truth," which is the "truth of existence." Abiding in this truth, Dasein discloses itself to itself and discovers its ownmost potentiality-for-Being.

Keywords: subject; Dasein; concept; ontology; man; subjectivity.

REFERENCES

1. Heidegger, M. (1977), *Sein und Zeit*, Vittorio Klostermann, Frankfurt am Main, 600 S.
2. Heidegger, M. (1976), *Wegmarken*, Vittorio Klostermann, Frankfurt am Main, 202 S.
3. Badiou, A. (2009), *Theory of the subject*, Continuum, London, New York, 367 p.
4. Badiou, A. (2005), *Being and Event*, Continuum, New York, 526 p.
5. Badiou, A. (2009), *Logics of worlds*, Continuum, London, 617 p.
6. Harman, G. (2012), Badiou's relation to Heidegger in Theory of Subject. In: *Badiou and philosophy*, Edinburgh University Press, Edinburgh, pp. 225-243.
7. Hunter, I. (2016), Heideggerian mathematics: Badiou's Being and Event, *Representations*, Vol. 134, No. 1, Pp. 116-156. DOI: 10.1525/rep.2016.134.1.116
8. Cherniakov, A. (2010), Truth and infinity in Heidegger and Badiou, available at: <http://artesliberales.spbu.ru/events/afisha/doklady-konferencii-abpolitika-edinogo.-predely-fragmentacii-i-usloviya-vozmozhnoi-solidarnostibb/Aleksei%20Chernyakov.pdf>
9. Skyrtych, V. (2014), Transformation of the subject in the clinical discourse of the 20th century philosophy, *LANDON-XXI*, Donetsk, 274 p.
10. Karpenko, A. (2013), The category of subject in Martin Heidegger's philosophy: exposition of the problem, *Scientific Notes. Series: Philosophy*, Vol. 14, pp. 111-114.
11. Karpenko A. (2013), Alain Badiou's ontology of subject, in: *Novikov B. (ed). Marxism and the present: polit-economical, philosophical and sociological dimensions of the global crisis*, NTUU "KPI", Kyiv, pp. 90-91.

© Степанов Вячеслав, Новиченко Ирина
Надійшла до редакції 16.02.2017